

LÄRARHANDLEDNING

GLÄNGTAN

INSPIRERAD AV BOKEN TRÄDENS HEMLIGA LIV

BACKATEATER

LINDHOLMEN HISINGEN | WWW.BACKATEATER.SE | 031 708 71 01

Göteborgs Stadsteater

VARMT VÄLKOMNA TILL BACKA TEATER

Alla vi människor letar efter en väg. Men vart leder den? Kanske är vi vilse, kanske är vi precis där vi ska vara, ibland är det svårt att veta. Vi tittar mot träden för att se oss själva. Vilka är vi? Vad är livet? Hur känns det att vara jag? När vi behandlar ämnen så stora, vilka känns lika självklara som fullständigt ogreppbara, så måste vi tillåta oss att inte försöka förstå allt. Det går nämligen inte. Vi kan känna det, men vi kan inte alltid tänka det.

Detta är läromaterialet till föreställningen *Glängtan*, inspirerad av boken *Trädens hemliga liv*. I det här läromaterialet funderar vi över tid, träd och mänskligheten. Hur känns tiden? Varför finns träd? Vad kan vi lära oss av träden och hur de behandlar varandra?

Vill ni veta mer får ni gärna höra av er.

Med varma hälsningar

Anna Hansen, informatör
anna.hansen@stadsteatern.goteborg.se

INNEHÅLL

ATT PRATA OM SCENKONST

VARFÖR FINNS TRÄD?

BYGG ETT TRÄD MED ELEVERNA

- eget skapande - SKRIV DIN EGEN DIKT

TID

- eget skapande - PLANTERA GLASSPINNEN

PRODUKTIONSUPPGIFTER

ATT PRATA OM EN SCENKONSTUPPLEVELSE

Var skall du börja och hur kan du föra samtalet om en konstupplevelse vidare? Syftet med att prata om en scenkonstupplevelse efteråt kan vara att ge var och en av individerna i klassen möjlighet till en djupare förståelse för just sin individuella tolkning.

Konst kan vara drabbande, härlig, svår eller ointressant. Men en av de främsta egenskaperna hos ett konstverk är just att oavsett vad du tycker om det så är det en reflektionsyta där du speglar dig själv – verket i sig fungerar som ett bollplank för dina egna värderingar. Som lärare behöver en inte vara expert på en scenkonstföreställnings innehåll, tematik eller problemställningar. Du som lärare är också en åskådare och har precis som dina elever din egen upplevelse av det ni ser ihop.

Att kunna prata om upplevelsen inom ett tydligt ramverk skapar en djupare analys av det en upplevt. Då ges möjligheten till att lyssna på andras individuella tolkningar utan att för den sakens skull hamna i polemik om vem som har tolkningsföreträde i värderingen av konstverket. Att i grupp kunna diskutera upplevelsen och lyssna på andra stärker oss som individer och vi lär oss även att avkoda andra delar av samhället.

Konst har alltid en mottagare och en avsändare. Konst är subjektiv och i en scenkonstföreställning så består allt du ser av val.

Det finns en uppsjö av olika former av samtalsmodeller som går att presentera. Vi väljer att utgå från en klassisk konstanalysmodell som utvecklats av Riksteatern i ”En väv av tecken” samt ”Att prata scenkonst - en enkel metod för klassrummet” av Anna Berg för Regionteater Väst.

Om en utgår från föreställningens form, hur det ser ut och vilka val som har gjorts, samt undviker så långt som möjligt att hamna i värderingar så kommer en också djupare in i förståelsen för upplevelsen.

När en börjar samtalet så är det viktigt att klarlägga att det inte finns något rätt eller fel i hur en tolkar. Det är också viktigt att sätta upp regler för samtalet, presentera hur det skall gå till. Börja inte i värderingar som bra, dåligt, svårt, jobbigt utan börja med konkreta saker och gå sedan över till att tolka dessa. Allt går att analysera eftersom allt är val. Utgå från dig själv och din upplevelse.

När en analyserar en föreställning med yngre målgrupper kan det vara bra att börja med att återberätta vad som hände.

Tips är att skapa en tidslinje med papper, färgglad tejp, post-its eller teckningar över vad som hände under föreställningen, steg för steg.

NÄR BÖRjade FÖRESTÄLLNINGEN?

Det finns oftast en massa olika startpunkter. För vissa börjar en föreställning när en får reda på att en skall gå på teater, för andra börjar den på bussen, vid entrén eller när en har satt sig i salongen och lamporna släcks. Inget av det här är fel. När ni gemensamt skapar en tidslinje är det viktigt att ta den tidigaste startpunkten.

När tidslinjen är klar kan en enkelt gå tillbaka och prata om tankar om de olika scenerna.

Avsluta med att prata om hur olika saker i föreställningen fick er att känna.

VARFÖR FINNS TRÄD?

Grunden för alla växter är fotosyntesen, alltså den process i bladens celler där koldioxid och vatten omvandlas till syre och olika sockerarter, som sedan bygger upp växtens cellulosa-fibrer. Ett fullvuxet träd består till mesta del av vatten och cellulosa.

När träden dör bryts de ner av olika organismer, svampar, insekter och mikroorganismer, som lever i ekosystemet. Beståndsdelarna återförs på så vis till systemet och återanvänds av nya träd, andra växter eller djur.

(Källa: Naturskyddsforeningen)

Träden pratar med varandra genom doftsignaler i luften och elektriska signaler via ett slags nervceller i rotspetsarna. De tar hand om dem som behöver det mest, reagerar när någon hugger i dem och varnar varandra för faror. De delar med sig av sin näring till sina artfränder och på så sätt göder de även sina konkurrenter. De vet att ett träd inte gör en skog, så därför är varje träd värdefullt för gemenskapen.

(Källa: Trädens hemliga liv)

DISKUTERA

Varför finns träd?

Vad har vi människor att lära oss av träden?

Varför finns människor?

Varför finns du?

Vad tänkte eller kände du när skådespelarna i slutet av föreställningen sa att de var träd, att vi alla var träd?

*Tänk dig att du är ett träd.
Att dina ben, din bringa och din
hals är en trädstam.
Att dina armar är grenar.
Tänk dig att du är träd.
Högst upp har du kronan och
din mun är trädens blad.
Tänk dig att du äter ljus. Att du
äter solljus. Att du sväljer ljus
och att ljuset går ut i dina
muskler och får dem att växa.
Så är det att vara träd.*

-Ur Glängtan

BYGG ETT TRÄD MED ELEVERNA

Övningen nedan är hämtad från *Skogen i skolan* och har en beräknad tidåtgång på ca 20-30 min för en grupp på 20-30 stycken.

BAKGRUND

Med elevernas kroppar bygger en upp ett träd och dess olika delar. Övningen illustrerar hur trädstammen är indelad i olika skikt som alla har en viktig uppgift för trädet. Gå igenom hur trädet ser ut i genomskärning och vilka olika lager stammen består av samt vilka uppgifter de olika lagren har. Har du möjlighet att låta eleverna titta på en skiva från en riktig stam är det bra.

De olika delarna är:

1. Märg och kärnved. Den här delen av trädet består av döda celler och ger trädet styrka och stabilitet, ungefär som vårt skelett.
2. Splintved (xylem) som är levande och transporterar vatten och mineraler upp till grenarna.
3. Kambium och innerbark (floem). Kambiet är en tillväxtdel, det är här trädet växer på bredden. Innerbarken transporterar ned socker och näring från bladen.
4. Ytterbark. Skyddar trädet från regn, insekter, torka och brand.
5. Rot. Förankrar trädet i marken och tar upp vatten och mineraler från marken. Pålroten går rätt ner i marken och sidorötterna går utåt sidorna.
6. Mykorrhiza. Symbios mellan trädets rötter och svamptrådar. Svampen hjälper trädet att ta upp vatten och näring och får kolhydrater som bildats vid fotosyntesen från trädet som tack.

Skriv ner de olika delarna på lappar och gör rätt antal av alla delar. Det ska bara finnas en lapp med kärnved, men 3-6 splintved. Hur många av varje sort som behövs anpassas efter gruppens storlek, förslag ges nedan. Lägg lapparna i en påse eller burk.

GENOMFÖRANDE

Låt eleverna ta varsin lapp ur påsen/burken. Trädet byggs sedan enligt följande:

1. Eleven som blev kärnved ställer sig i mitten. Kärnveden är död och därför stum.
2. De elever som blev splintved (3-6 st) ställer sig runt kärnveden med ansiktena inåt. De säger "slurp, slurp" eftersom de transporterar vatten.
3. De elever som är kambium och innerbark (4-7 st) ställer sig runt splintveden med ansiktena inåt. De säger "dudunk, dudunk" eftersom de transporterar näring ner från bladen, likt ett godståg.
4. Ytterbarken (6-8 st). Ställer sig med ansiktena utåt och skyddar trädet och låter "Grrr!".
5. Rötter (3-5 st). Eleverna knyter upp sina skosnören och låter de vara sidofötter. Rötterna suger upp vatten och näring och låter därför "smask, smask".
6. Mykorrhiza (2-3 st). Eleverna ställer sig strax bredvid trädet och knyter ihop sina skosnören med de elever som är rötter. "Nam, nam".
7. Armar och händer blir grenar och kvistar.

SKRIV DIN EGEN DIKT

Föreställningen *Glängtan* vill beskriva vetenskapen med hjälp av poesi. Det är det bästa sättet anser Lars-Eric Brossner, som regisserat *Glängtan*.

Låt barnen skriva sin egen poesi. Antingen utifrån sina tankar från föreställningen, era diskussioner om varför träd finns eller om skogen. Samla in klassens dikter och gör sedan en diktsamling och håll en diktläsning där barnen får läsa upp sin dikt.

Skuggornas skog

*Jag ser skogen i alla träden
i skuggornas skog
De lutar sig in mot stigen
där bara den går som längtar hem
vilse går den som tror att hemmet är
någon annanstans
som glömmet tiden
bara den kan hitta hem som övar sig att
bo i varje ögonblick
och låter förgångna rester bli ny tid*

(Agetorp, M 2008, s. 78)

*I en handfull skogsjord finns det fler varelser
än vad det finns människor på jorden.
Och alla består vi av samma ämnen:
kol, kväve, väte, syre, fosfor och svavel.
Alla vi levande.*

- Ur Glängtan

TID

Träd växer snabbt under våren och cellerna i veden blir då bredare och ljus till färgen. Under sensommaren och tidiga hösten, då det blir kallare, växer trädet långsammare och vedcellerna blir mörkare och kompaktare. Denna tillväxtprocess bildar trädets årsringar.

Ett år motsvaras alltså av en ljus och av en mörk ring.

Ett barn som är sju år gammalt växer ca sex till sju centimeter på ett år. En gran växer, vid goda förhållanden, ca tre till fem decimeter på ett år.

Träd kan bli väldigt gamla. Det finns träd som är äldre än de första pyramiderna i Egypten. Världens äldsta träd finns här i Sverige, på Fulufjellet i Dalarna. Det är en gran som är så gammal som 9 581 år.

Ett träd kan ha upp till hundra gånger mer tid än oss.

DISKUTERA

Hur tror du att tiden känns för ett träd som blir så mycket äldre än oss?

Vad är tid?

Hur ser tiden ut?

Hur går tiden? Rakt fram eller runt i en cirkel?

Aleksej Archipovitj Leonov var den första människan som svävade fritt i rymden. I tolv minuter befann han sig ensam i universum, bland det oändligaste antalet stjärnor och den tystaste av tystnader.

(Ur Glängtan)

HUR KÄNNS TID

När du har roligt?

Om du är ensam ute i rymden?

När du lyssnar på musik? Kan den kännas olika beroende på vad du lyssnar på?

När du har tråkigt?

Om du är vilse?

PLANTERA GLASSPINNEN

Efter föreställningen får eleverna en glasspinne med fröer på som de kan plantera, för att få följa hur frön blir till en växt.

1. Stick ner glasspinnen i en kruka med jord och placera den där det är ljus och varmt.
2. Håll jorden fuktig tills fröet gro.
3. Vattna sedan så mycket som behövs.

Vad tror du kommer upp?

KÄLLFÖRTECKNING

Wohlleben, P 2015, *Trädens hemliga liv*, Nordstedts förlag
Översättning: Jim Jakobsson

Agetorp, M 2008, *Trädspeglingar*. Artéa förlag

https://www.skogeniskolan.se/sites/skogeniskolan.se/files/files/exercises/sis_ovningar_1-3_-_rakna_med_trad.pdf

<https://blogg.naturskyddsforeningen.se/blog/2011/06/30/lasarfraga-vari-fran-kommer-tradets-massa/>

https://www.skogeniskolan.se/sites/skogeniskolan.se/files/files/exercises/sis_ovningar_1-3_o_4-6_bygg_ett_trad_med_eleverna.pdf

www.skogssverige.se

LÄRARHANDLEDNING **GLÄNGTAN**

FOTO: OLA KJELBYE

FOTO: OLA KJELBYE

GLÄNGTAN

URPREMIÄR 4 OKTOBER 2017

TID CA 50 MIN

AV STEFAN ÅKESSON**REGISSÖR** LARS-ERIC BROSSNER**KOREOGRAF** CECILIA MILOCCO**SCENOGRAFI OCH KOSTYM** HEIDI SAIKKONEN**MASKÖR** HELENA EKENGER**KOMPOSITÖR** LARS-ERIC BROSSNER**LJUS, LJUD OCH HOLOGRAM** NICLAS ERICSSON**DRAMATURG** STEFAN ÅKESSON**REGIASSISTENT** FELICIA STJÄRNSAND**ENSEMBLE** STEFAN ABELSSON, GUNILLA JOHANSSON

GYLLENSPETZ, BARBRO CARELIUS HALLGREN,

MATS NAHLIN, JOSEFIN NELDÉN, ULF RÖNNERSTRAND

INSPELAD RÖST SERGEJ MERKUSJEV**KOSTYMMÄSTARE** HELENA O'BYRNE ARVIDSSON,
CARINA THAVELIN**KOSTYMVÅRD** MALIN GARELLIK**SCENTEKNIKER** LAJLA VENÅSEN, WANJA JOHANSSON

FERNANDES

LÄRLING REKVISITA/ATTRIBUT SARA LOZANO**KONSTRUKTION** HANNES HANSSON**TEKNISK CHEF** SVEN-OVE FRANSSON**INFORMATÖR** ANNA HANSEN**MARKNADSFÖRARE** HANNA JOHANSSON**MARKNADSSASSISTENT** LINNÉA WIK**PUBLIKARBETARE** ULRIKA ANDERSSON**PRODUCENT** JAN SCHMIDT**CHEFSPRODUCENT BACKA TEATER** LISA NOWOTNY**FÖRESTÄLLNINGSFOTOGRAF** OLA KJELBYE**ILLUSTRATION** ELISABETH MARTTALA**KONSTNÄRLIG LEDARE** MATTIAS ANDERSSON

VD BJÖRN SANDMARK

TACK TILL

KJELL JOHANSSON, EYELINQ, LARS ANDERSSON,

ROLF ÅKESSON, MARGARETA LINDBERG-ÅKESSON